

der er en Moral for Kvinder, en anden for Mænd, Ægteskabslove, som umyndiggør hende, og kun halv Arbejds løn for Kvindearbejde.

Derfra vender hun sig til Fagskoler, Haandværk, Industri, Statsseminarier, søger Rejseunderstøttelse, alt for at vinde Dygtighed; men paa alle de store Institutioner staar med store Bogstaver: »Ingen Adgang for Kvinder«. — Toldvæsen, Postvæsen, Retsvæsen, slettere og bedre lønnede Stillinger har Staten sat sit Beskyttelsesstempel paa — kun nogle mørke, foragtelige Huler — Prostitutionen — staar aabne for Kvinden. Hæderligt Erhverv vanskeliggør man hende, men vil hun søge Erhverv ved Usædelighed, da vil Staten beskytte hende.

Føle, sukke, længes og lide, det var blevet Kvindens anden Natur, men ud af den Følelse er voxet en Vilje, saa Kvinderne nu kan sige, hvad de vil; de vil ikke hvile, før de har vundet Ligestilling med Manden.

De banker nu paa hos Kommunalraadet, Skolekommissionen, ja hos det høje Folketing; dér kommer Kvinderne ikke selv. Hidtil har kun meget faa Folketingsmænd haft Mod til at tale rent ud om det berettigede i Kvindernes Krav, de har lagt deres Ord i Bomuld for ikke at støde det høje Ting og bedt om Forladelse, fordi de kom med saa dristige Fordringer, og saa hvisker de stille ud til Kvinden: *Endnu er I ikke modne.*

I Dag er Kvinderne gaaet med til Festen paa en anden Maade end tidligere, ikke alene for at protestere mod den Lov, der har udelukket Kvinderne, men meget mere for at glæde sig med Arbejderne i det lyse Haab, at ved deres Løsen, *Ret for alle, Uret for ingen*, vil der erobres ny Jord for Menneskelykke.

— Et ikke ringe Fremskridt synes det at være, at Folk saaledes i sin Helhed ikke alene hørte Kvinderne med Interesse, men ogsaa for de fleste af de fremskredne Mænds Vedkommende viste Kvindernes berettigede Krav en Deltagelse, som giver Haab om et virksomt Arbejde derfor, naar den kolde Østenvind i vor politiske Verden afløses af mildere Vinde.

Rimeligvis vil »de samlede Kvindeforeninger« til næste Folketingsvalg forsøge at opstille kvindelige Kandidater, ikke i det Haab at faa dem valgt, men meget mere for at vise Befolkningen efter hvilket Program Kvinderne mener, der bør arbejdes for at naa lykkeligere Tilstande i Samfundet.

En stor Krigs Virkning paa Kvindesagen.

Kommer virkelig »den næste store Krig« — fordi man ej i Tide gør alt for at forebygge den —, da vil den kunne drage en social Krig efter sig.

Sligt har man set før. Krig avler Krig. Det er naturligt. Men siden den sidste store Krig er der kommet noget nyt til. Kvindesagen har i det sidste Tiaar gjort store Fremskridt. Naar næsten alle vaa-

benføre Mænd rykker ud for at slaa hverandre ihjel, kan Kvinderne bedre end tidligere træde i Mændenes Sted, overtage deres fredelige Arbejde og udfylde deres Plads i en Mængde Stillinger, hvortil Kvinderne tidligere savnede den fornødne Uddannelse.

De Mænd, som kommer hjem fra det blodige Haandværk, de har øvet, vil for en stor Del finde Pladsen optagen af kvindelige Kræfter, som — maa man tro — har kunnet erstatte de mandlige. En ikke ringe Del af disse Kvinder vil næppe godvillig vige. Sligt vil sætte ondt Blod. Og heri ligger et nyt Tvistefrø til en social Kamp, en Kamp mellem de to Køn.

En Professor ved Universitetet i Wien, Dr. *Singer*, holdt den 15de Januar 1890 et Foredrag om Kvindernes Arbejde i den gamle og den ny Verden. Han udtalte ved denne Lejlighed:

»En stor evropæisk Krig kan blive skæbnesvanger for Mændene, idet Kvinderne pludselig kan sætte sig i Besiddelse af alle de Poster, som lades ubesatte af de i Krigen udrykkede Mænd.«

Det er Mændene, som endnu har mest Indflydelse paa Spørgsmaalet om Krig eller Fred. Ovenstaaende Betragtning maa gøre dem tilbøjeligere til at lægge Loddet i Fredens Vægtskaal.

Op det samme gælder Kvinderne, naar de ser Sagen fra Kærlighedens og ikke fra Egennyttens Side. Den Plads paa Arbejdsmarkedet, man skal tilkæmpe sig ved Tvang eller List, er mer eller mindre usikker. Den kunde let mistes igen. Mere endnu kunde gaa i Løbet, og saaledes kunde Kvindesagen lide Skade paa andre og væsenligere Punkter, om end en øjeblikkelig Fordeel blev opnaaet paa det økonomiske Omraade.

Sikrest er den Sejr, som naas ad den fredelige Udviklings Vej. I ingen Sag vinder man en varig Sejr over sine Modstandere, før man har *overbevist* dem. Det er ingenlunde nok at have *overvundet* dem.

Saaledes viser det sig, at *Freden mellem Folkene* ogsaa vil medvirke til at betrygge *Freden mellem Kønnene*.

Fredrik Bajer.

Hvad er Strindbergs ethiske Formaal?

Hvad enten man er en sympathetisk Beundrer eller en afgjort Modstander af Tendensen i Strindbergs Skuespil, imødeser sikkert enhver, der har lidt Interesse for moderne Skuespilkunst paa Forhaand, hvert nyt Arbejde fra denne Forfatter med Forventning og Glæde, fordi der i hvert eneste af disse findes noget, der vækker og skærper Tanken, noget man faar Lyst til at spørge om, noget man vil lære af.

Strindbergs altid aandfulde og originale Kunst